

Voss herad

PLANPROGRAM

KOMMUNEPLAN FOR VOSS HERAD
2025 – 2037

Innhald:

Kva er kommuneplan, planprogram og plansystem?	3
Bakgrunn – ei berekraftig utvikling	4
Formål med planarbeidet	5
Kva oppgåver skal prioriterast i revisjon av samfunnsdelen?	6
Kva oppgåver skal prioriterast i revisjon av araldelen?	7
Eit heilskapleg kunnskapsgrunnlag?	9
Medverknad.....	10
Framdrift	11

Kva er kommuneplan, planprogram og plansystem?

Kommuneplanen er eit overordna og langsiktig styringsdokument. Kommuneplanen er vårt viktigaste verktøy når me skal leggja til rette for kva samfunnsutvikling, arealforvaltning og tenesteproduksjon me ynskjer i heradet vårt. Planen gjeld for alle som bur og arbeidar i Voss herad.

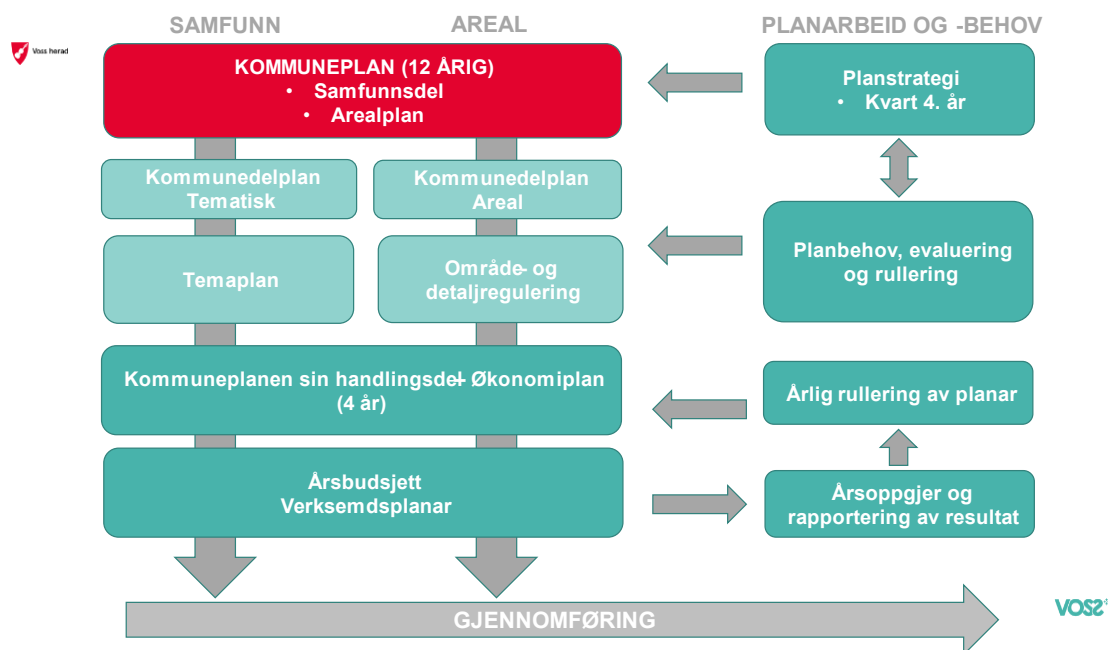
Kommuneplanen består av to delar:

Samfunnsdelen (KPS) skildrar kva langsiktige mål kommunen har for samfunnsutviklinga. Samfunnsdelen skal kunna fungera som eit politisk styringsverktøy og ha tydelege satsingsområde og mål. Måla i samfunnsdelen skal vera styrande for kva andre planar kommunen vel å utarbeida, og skal også vera grunnlag for prioriteringar i årleg rulling av økonomiplanen. Gjeldande [samfunnsdel](#) vart vedteken i mai 2020.

Arealdelen (KPA) skal omsetta måla i samfunnsdelen til arealpolitiske verkemiddel og fastsetja rammer for langsiktig arealutvikling i kommunen. Gjeldande [arealdel](#) vart vedteken i oktober 2020.

I samband med at me startar opp arbeidet med revisjon av kommuneplanen skal det utarbeidast eit **planprogram** som skal leggjast ut til høyring og offentleg ettersyn. Planprogrammet er eit dokument som skildrar korleis me tenkjer oss prosessen knytt til det å utarbeida ny kommuneplan, kva tema me vil sjå ekstra nøye på, kva medverknadsaktivitetar me ynskjer å leggja opp til og ei vurdering av om det er trong for nye utgreingar for å få på plass eit heilskapleg kunnskapsgrunnlag.

Oversikt over Voss herad sitt **plansystem**:

Bakgrunn – ei berekraftig utvikling

FN sine 17 berekraftsmål (**FN 17**) skal ligga til grunn for all planlegging i Voss herad. Viss Noreg skal kunna klara å levera på dei 17 måla (og 169 delmåla) lyt alle bidra, også lokalsamfunn og kommunar. Om lag to tredelar av FN17-måla krev handling på lokalt og/eller regionalt nivå om me skal lukkast.

Berekraftsmål 17 «Samarbeid for å nå måla» vert lyfta fram som særleg viktig då samarbeid og samskaping (gjerne også formaliserte partnerskap) på ulike offentlege forvaltningsnivå, med akademisk, næring og sivilsamfunn, er absolutt nødvendig for å kunna løysa dei mange måla og kompleksiteten som ligg i å realisera desse.

Nettopp for å kunna sjå kompleksitet og koplingar mellom dei mange FN17-måla, nyttar kommunar i Vestland fylkeskommune ein tilpassa versjon av FN17-måla. Denne framstillinga av FN17-måla tek utgangspunkt i den miljømessige berekraftsdimensjonen og det faktum at naturen si tolevne set grenser for vidare utvikling for dei to andre berekraftsdimensjonane - sosial og økonomisk berekraft. Samstundes vert berekraftsmål 17 lyfta opp som det berekraftsmålet som gjeld all utvikling, på alle nivå. Alt heng saman med alt. Viss me i tillegg legg til eit anna viktig prinsipp i arbeidet med berekraftig utvikling, at ingen skal utelatast (engelsk: «*leaving no one behind*»), samanfatar figuren under dei mange koplingar, kompleksitet og potensielle politiske dilemma i arbeidet med å planleggja for ei berekraftig utvikling.

Vestland sin berekraftsmodell. Kjelde: Vestland fylkeskommune, tilpassa etter original frå Stockholm Resilience Center

Berekraftig utvikling er også lyfta fram i føremålsparagrafen i [Plan- og bygningslova](#). Her står i §1.1. om formål med lova: «Loven skal fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner».

Formål med planarbeidet

Formålet med planarbeidet er å revidera kommuneplanen – både samfunnsdel og arealdel. I gjeldande kommuneplan er Voss herad sin arealstrategi med i arealdelen. Ein arealstrategi skal skildra kommunen sine overordna prinsipp for framtidig arealutvikling. Ved rullering av kommuneplanen, skal arealstrategien inngå i samfunnsdelen. Samfunnsdelen skal vedtakast tidlegare enn arealdelen og gjennom å integrera arealstrategi i samfunnsdelen får me klargjort heradsstyret sin arealpolitikk på tidlegast mogleg tidspunkt. Ei slik løysing er også peika på i [Nasjonale forventningar til regional og kommunal planlegging](#) der det står:

«En arealstrategi i samfunnsdelen er viktig for å klargjøre kommunestyrets langsiktige arealpolitikk og hvordan nasjonale og regionale føringer og mål skal følges opp. Når arealstrategien legges til grunn for revisjon av kommuneplanens samfunnsdel, bidrar dette til at areal- og samfunnsutviklingen ses i sammenheng.»

Nasjonale forventninger 2023 - 2027

Kommuneplanen sin samfunnsdel skal avklara korleis berekraftsmåla skal fylgjast opp i vidare planarbeid, gje strategisk retning for både utvikling av kommunen som samfunn og organisasjon, samt leggja til rette for eit godt samspel mellom dei ulike samfunns- og tenesteområda i kommunen og med sivilsamfunn og næringsliv. Dette igjen kan bidra til nytenking og at ressursane våre vert utnytta mest mogleg effektivt.

Det er eit viktig mål med plansystemet og fireårshjulet for Voss herad sitt planarbeid, at kommuneplanen sin samfunnsdel vert eit reelt styringsverktøy. For å fungera som styringsverktøy må samfunnsdelen vera forankra i heradsstyret, byggja på eit tydeleg utfordringsbilete og ha tydelege satsingsområde og mål.

Utfordringsbiletet i Voss herad er kartlagt i samband med utforming av [kunnskapsgrunnlag for Planstrategi 2024 – 2027](#) og diskusjonar i Voss formannskap våren 2024. Hovudutfordringane som skal leggjast til grunn er:

- Klima, miljø, natur og beredskap
- Vossingane (vekst, velferd og virke)
- Utanforskning

Måla i samfunnsdelen og føringar lagt i Voss herad sin Planstrategi 2024 – 2027 skal vera styrande for kva andre planar som skal utarbeidast, og kommuneplanen sin samfunnsdel er grunnlag for Voss herad sine prioriteringar i årleg rullering av økonomiplan.

[Plan og bygningslova](#) (PBL) har stor betydning for mellom anna jordvern, naturmangfald, klima, kulturmiljø og samfunnsutvikling. [Bustadsosial lov](#) frå 2023 set krav om at overordna mål og strategiar for det bustadsosiale arbeidet skal fastsetjast i kommuneplanen. Samstundes har det komme tilføyningar i Plan- og bygningslova om at kommunane skal leggja til rette for tilstrekkeleg bustadbygging. I Voss herad vert arbeidet med bustad og eigeidomsutvikling sentralt dei kommande åra.

Voss herad har i siste planbolk utarbeida ei rekkje samfunnsplanar som lyt avspeglast i revisjon av både samfunnsdel og arealdel.

Kva oppgåver skal prioriterast i revisjon av samfunnsdelen?

Hovudmålet med å revidera kommuneplanen sin samfunnsdel (KPS) er å gjera denne til eit tydelegare styringsdokument. I arbeidet med KPS vil me prioritera å vidareutvikla arealstrategien, og justera mål og strategiar i tråd med utfordringsbiletet, aktuelle «vossaplanar» frå førre planbolk samt nye nasjonale og regionale føringar og lovkrav. I tillegg skal me arbeida med målstrukturen slik at denne vert lettare å bruka.

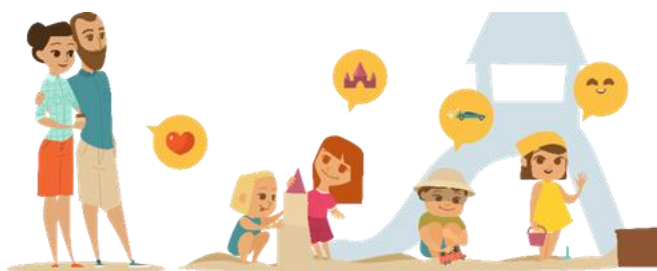
Plan- og bygningslova § 11.2 gjev fylgjande føringar for kommuneplanen sin samfunnsdel: «Kommuneplanens samfunnsdel skal ta stilling til langsiktige utfordringar, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon (...). Kommuneplanens samfunnsdel skal være grunnlag for sektorenes planer og virksomhet i kommunen.»

Utgangspunkt for samfunnsdelen er Voss herad sin visjon om å vera eit sterkt regionsenter med levande grender. Gjeldande samfunnsdel er tufta på berekraftsmåla til FN og har både mål og satsingar som framleis står seg. Det er likevel trong for å gjera målstrukturen meir tilgjengeleg, spissa måla opp mot dagens utfordringsbilete og styrka den raude tråden mellom kommuneplanen og økonomiplan.

For å sikra den «raude tråden» i planlegginga vår og koplå det heile tettare på utfordringsbiletet vert hovudutfordringane «klima, natur, miljø og beredskap», «vossingane – vekst, velferd og virke» og «utanforskap» ein viktig del av bakteppet også i arbeidet med ny samfunnsdel. Dette er breie samfunnsutfordringar som påverkar kvarandre. Planlegginga vår skal bidra til å tenke heilskapleg slik at mål på eitt område har minst mogleg negativ konsekvens for eit anna. Gjennom planprosessen vil me synleggjera konkrete målkonfliktar, og korleis desse målkonfliktane kan innebera mogelegheiter og nye og kreative løysingar. Styrka kompetanse, samarbeid og samordning vil vera grunnleggjande i vidare arbeid med både å løysa utfordringar og sjå nye mogelegheiter.

Samfunnsdelen skal også innehalda ein **arealstrategi**. Føremålet med arealstrategien er å syna samanhengen mellom framtidig arealbruk og samfunnsutvikling. Arealstrategien skal syna koplingane mellom ynska samfunnsutvikling og arealbruk, og bidra til å «omsetja» mål og satsingsområde i samfunnsdelen til arealpolitiske grep i arealdelen. Å utarbeida arealstrategi er ikkje ei lovpålagt oppgåve, men dette er eit nyttig verktøy for å sikra samheng og konsistens i kommuneplanen.

Heradsstyret vedtok prinsippet om arealnøytralitet i Vossaklima i november 2022. Gjennom arbeidet med ny arealstrategi skal me definera kva me legg i arealnøytralitet.

Kva oppgåver skal prioriterast i revisjon av arealdelen?

Hovudmålet med å revidera kommuneplanen sin arealdel (KPA) er å følgja opp føringar frå kommuneplanen sin samfunnsdel og ny arealstrategi, føringar frå Vossaklima, Kulturmiljøplan og ny Naturmangfaldsplan. Arealdelen skal ta innover seg nasjonale forventningar m.a. knytt til jordvern, naturverdiar, bustadpolitikk, areal- og transport og beredskap.

Arealdelen skal fastsetja rammer for langsiktig utvikling. I Plan- og bygningslova § 11-5 står det fylgjande: «...Kommuneplanens arealdel skal angi hovudtrekkene i arealdisponeringen og rammer og betingelser for hvilke nye tiltak og ny arealbruk som kan settes i verk, samt hvilke viktige hensyn som må ivaretas ved disponeringen av arealene. Kommuneplanens arealdel skal omfatte plankart, bestemmelser og planbeskrivelse hvor det framgår hvordan nasjonale mål og retningslinjer, og overordnede planer for arealbruk, er ivarettat.....»

Klima- og miljøomsyn – oppfølging av Vossaklima:

Det er knytt store klimagassutslepp til utbygging og bygg- og anleggsverksemd. Som del av arbeidet med kommuneplanen sin arealdel skal me utvikla og stilla krav om verktøy som «klimanorm»¹ og areal- og klimarekneskap i plan- og byggesaker. Dette skal sikra betre og meir medvitne val for klima og miljø.

Voss herad har fått tilskot frå Miljødirektoratet for å gjennomføra «planvask». Arbeidet vil innebera ein gjennomgang av utbyggingsområda i kommunen som endå ikkje er realisert, og vurderer desse på nytt. Me har både regulerte og uregulerte utbyggingsområde som er avsett i arealdelen. Gjennom arbeidet med planvask vil det vera aktuelt å oppheva reguleringsplanar, og å ta ut utbyggingsareal avsett i kommuneplanen sin arealdel.

Viktige tema:

I løpet av dei siste åra har fleire arealpolitiske tema vore løfta fram, - tema som det til dels er knytt store målkonfliktar til. Det er viktig at arealdelen legg tydelege føringar på korleis Voss herad vil prioritera arealbruken innan desse temaa.

- **Jordvern:** Omdisponering av dyrka og dyrkbar jord er ei utfordring både nasjonalt og lokalt. Voss herad har mange landbruksgrender, og jordbruksareala ligg tett på infrastruktur, busetnad og andre arealføremål. Med omsyn til matsikkerheit og beredskap er det viktig at me sørgjer for å ivareta matjorda me har. Regjeringa vedtok i 2023 ein ny jordvernstrategi som legg tydelegare føringar for bruken av matjord.
- **Kyst- og strandsoneforvaltning:** Då Granvin herad, Oksenhalvøya (Ullensvang herad) og Voss kommune slo seg saman i 2020 og vart til Voss herad, fekk det nye heradet ei lang strandsone med tilhøyrande fjordområde. Tidlegare Ullensvang herad hadde ein eigen kystsoneplan vedteken i 2008, som delvis er innlemma i noverande arealdel. Det er behov for ein grundigare gjennomgang av denne planen, samt generelt å sjå på føringar for forvaltning av kyst- og strandområda i heradet.

¹ Klimanorm er eit indikatorsett som skal gje grunnlag for å gjera klimavurderingar i tidleg fase av planarbeid.

- **Senterstruktur og ny utvikling:** For å få fram ein tenleg senterstruktur som legg til rette for langsiktig og framtidsretta utvikling i heile heradet, bør karakter, innhald og funksjonar i dei ulike sentra studerast nærare. Bustadbygging, tenestetilbod, næringsutvikling og mobilitet er viktige stikkord. Det må vera eit mål å få ein kommune med gode nær- og lokalsenter som speglar behov, karakteren til omgjevnaden, naturen og kulturen på staden. Samtidig er det viktig å sikra gode rammevilkår for Vossevangen som eit attraktivt handels- og regionsenter. Gjennom arbeid med senterstrukturen vil me følgja opp Voss herad sin visjon om levande bygder og eit sterkt regionsenter.
- **Bustadutvikling:** Gjennom ny bustadsosial lov og endring i Plan- og bygningslova har kommunane fått eit større ansvar for bustadbygging. Me skal mellom anna førebyggja bustadsosiale utfordringar og bidra til at vanskelegstilte skal få tilgang på eigen bustad. Dette inneber at kommunane må vera ein aktiv aktør innan bustadpolitikk. Gjennom arbeidet med arealplanen må me sikra tilgang på tenlege og realiserbare bustadareal, og me må leggja føringar som sikrar gode kvalitetar samt eit mangfald i bustadtypar som gjenspeglar vossingane sine behov for husvære.
- **Hyttebygging:** I dag har Voss herad kring 4400 fritidseiningar, og det føreligg godkjende planar for om lag 2700 til (mars 2023). Ved sist revisjon av arealdelen vart det ikkje prioritert å opna for nye hytteområde. Fokus har dei seinare åra endra seg frå å opna for nye hytteområde, til å vurdere korleis hyttenæringa kan utvikla seg innanfor meir berekraftige rammer. Prosjektet [Grønt hytteliv](#) har gjeve oss gode innspel til dette arbeidet. Nye føringar knytt til klima og miljø må også leggjast til grunn for utvikling av nye fritidsbustader. Dette vil innebera strengare krav til dokumentasjon og utgreiing av konsekvensar. Tema som lokalisering, utforming, arealinngrep og energiløysingar må vurderast på bakgrunn av nye føringar.

Dei sentrale temaa som er lista over, vil kunna ha ibuande målkonfliktar i seg. Somme av desse målkonfliktane er synt til i «Vossaklima 2030», og vil verta arbeida vidare med gjennom heile den samla kommuneplanprosessen.

Planmateriale

Med bakgrunn i ny kunnskap, nye føringar og erfaringar frå handsaming etter noverande arealdel vil føresegner, plankart og planomtale verta oppdatert. Dei oppdaterte plandokumenta skal gjenspeglar ynskja utvikling og arealpolitikk på ein informativ og forståeleg måte.

Eit heilskapleg kunnskapsgrunnlag?

I samband med utforming av Planstrategi 2024 – 2027 har me utarbeida eit overordna og heilskapleg [kunnskapsgrunnlag](#). Dette kunnskapsgrunnlaget vil verta arbeidd vidare med gjennom heile planprosessen.

Voss herad har fleire store og viktige planar som skal avspeglast i kommuneplanarbeidet:

- [Voss i Vekst – kompetanse og rekruttering](#)
- [Vossaklima 2030](#)
- [VossaROS 2023](#)
- [Folkehelseoversikt 2024 - 2027](#)
- [Kommunedelplan for kulturminne](#)
- [SNU Voss – strategisk næringsutvikling](#)
- [Områderegeringsplan for Vossevangen \(Sentrumsplan\)](#)
- [Demensplan](#)
- [Bustadsosial handlingsplan](#)
- [Trafikksikringsplan](#)
- [Kulturkraft – temaplan for kultur](#)
- [Frivilligpolitikk](#)

Arbeidet med [Kommunedelplan for tidleg innsats og livsmeistring](#) og [Naturmangfaldsplan](#) er i slutfasen og vert også innlemma i kunnskapsgrunnlaget vårt.

Likeins lyt kunnskapsgrunnlaget varena relevante føringar frå sentralt og regionalt hald. Vestland fylkeskommune sitt arbeid med ny regional planstrategi, [Utviklingsplan for Vestland 2024 – 2028](#), er forventa å verta vedteken i desember 2024 og relevante mål og strategiar frå denne lyt også varetakast i Voss herad sitt arbeid med revisjon av kommuneplanen.

For å komplementera kunnskapsgrunnlaget ytterlegare, er det også eit ynskje om å få utarbeida fylgjande strategiar/utgreiingar og fagrapportar:

TEMA	OPPSTART	BEHOV FOR EKSTERN FAGKOMPETANSE
Planvask	2024	Ja, Holth&Winge bistår med støtte frå Mdir
Bustad- og eigedomsstrategi	2024	Ja. BDO har utarbeida rapport (mars -24)
Senterstruktur- nær- og lokalsentra	2025	Ja, utgreiing/mulighetsstudie
Kyst- og strandsonekartlegging	2025	Mogleg behov for kartlegging
Jordvernstrategi	2025	Ja, søker støtte frå Landbruksdirektoratet august - 24

Til delar av kunnskapsgrunnlaget er det behov for ekstern fagkompetanse. Dette må sikrast med at det vert sett av midlar i økonomi- og budsjettplanarbeidet.

Medverknad

Lovmessige krav til medverknad i planprosessar er skildra i plan- og bygningslova kapittel 5, og krav til medverknad ved utarbeiding av planprogram vert utdjupa i PBL §§ 4 –1 og 11–13. Oppstart av planarbeidet med kommuneplanen vert varsla samstundes med at forslag til planprogram vert sendt på høyring og lagt ut til offentleg ettersyn.

I arbeidet med revisjon av kommuneplanen vil me møta ulike og til dels motstridande interesser (samfunnsfloker). For å finna fram til dei beste løysingane er me avhengig av bidrag og innspel frå dei som arbeider og bur i heradet vårt. Det kommande året vil me leggja stor vekt på å ha ein open planprosess for å motivera folk flest til engasjement og eigarskap i planarbeidet. Me skal ha ei særleg satsing for å involvera born og unge i planprosessen. I samband med dei ulike medverknadsaktivitetane vil me ta heile bygda i bruk, og mellom anna engasjera vossaskulane og grendene våre.

Me vil vektleggja open kommunikasjon og klart språk gjennom heile planprosessen og nytta både heimesida og sosiale media aktivt til informasjon og dialog, samstundes som me inviterer breitt til innspel, dialog og samskaping.

Medverknadsaktivitetane under er tenkt verta gjennomført i tett samarbeid med politikarane i Voss herad.

Planlagde medverknadsaktivitetar omfattar²:

- *Temakafear og debattar* i biblioteket
- *Borgarpanel* med utgangspunkt i dei tre hovudutfordringane våre
- *Politiske verkstadar*
- *Faglønnsjar* for tilsette
- *Grøn november* (for og med born og unge i arbeidet med gjenbruk og grøn omstilling)
- *Utopiaverkstad* for ungdom
- *Teiknekonkurrans*e i vossaskulane
- *Vossadagane 2025*
- *Bygdalab* (haust/vinter 2025/2026: KPA)
- *Ei samla og koordinert satsing for å skapa engasjement i grendene våre*

Oversikt over medverknadsaktivitetar og temaa vil verta meir konkretisert til endeleg handsaming av Planprogrammet (desember 2024).

² Somme av dei planlagde aktivitetane krev ekstern finansiering for gjennomføring.

Framdrift

Med forventa varsel om oppstart av kommuneplanarbeidet i september 2024 kan samla framdrift skisserast som følger:

2024		2025		2026	
Vår	Haust	Vår	Haust	Vår	Haust
Styrka kunnskapsgrunnlag					
	Planprogram				
	Kommuneplanen sin samfunnsdel, inkludert arealstrategi				
	Kommuneplanen sin arealdel				
	Medverknad og forankring				

Viktige milepælar i arbeidet med dei ulike plandokumenta er:

	Planprogram	Samfunnsdel	Arealdel
Fyrste gongs politisk handsaming	September - 24	Mai/ juni - 25	Feb. - mars - 26
Høyring og offentleg ettersyn	Sept. – okt - 24	Juli – aug. - 25	Mars – april - 26
Endeleg politisk handsaming	Desember - 24	Desember - 25	Desember - 26

Dei tre periodane der plandokumenta er til høyring og offentleg ettersyn vil kunna gje gode og viktige innspel til utforming av framtidig overordna politikk for styring av Voss herad. Hovudformålet med planarbeidet er å revidera kommuneplanen sin samfunnsdel og arealdel med sikte på å oppdatera, forbetra og forenkla kommuneplanen, samt skapa ei tettare kopling mellom samfunnsdel og arealdel.

Når no arealstrategi skal inngå i kommuneplanen sin samfunnsdel vil det, i samband med at denne vert lagt ut til høyring og offentleg ettersyn, vera høve til å komma med innspel til overordna strategisk arealbruk. Føringar lagt i arealstrategi (KPS) vil sidan verta konkretisert i arealdelen (KPA). Fyrst når arealstrategien er fastlagt vil det verta høve til å komma med private arealinnspeil knytt til ulike utbyggingsføremål.

